Timon Samuel (1675-1736) :)

Zakladateľ kritickej uhorskej historiografie.

Život

Samuel Timon sa narodil v Trenčianskej Turnej 20. júla 1675 v rodine zemianskych rodičov. Jeho otec Ján Timon bol úradníkom Uhorskej kráľovskej komory, kde bolo jeho prácou spravovať panské majetky. Matka Barbora Hrabovská pochádzala zo starobylého slovenského zemianskeho rodu. Jej pôvod, ale nepochybne aj prirodzený talent a schopnosti, výrazne prispeli k formovaniu kariéri malého Samuela. Rodina bývala v byte správcu v bývalom dolnom majeri v Trenčianskej Turnej a malý Samuel bol v rodine vychovávaný so slovenským povedomím, o čom svedčia zápisy zo školských matrík v Trnave a v Bratislave.

Svoje štúdium začal v roku 1685 na gymnáziu v Trenčíne, kde je v školskej matrike uvedený ako *„Samuel Timon Turnensis, catholicus, nobilis, Slavus, annorum 10"*teda *„Samuel Timon z Turnej, katolík, urodzený, Slovák, desaťročný."* Štúdium na gymnáziu dokončil v Bratislave, kde bol zapísaný ako *„Samuel Timon nobilis Pannon Turnensis an 17".* Slavus a Pannon boli v tej dobe označnia pre Slovákov. Samuel Timon po dokončení štúdií na bratislavskom gymnáziu vstúpil 14. októbra 1693 do Tovaryšstva Ježišovho, teda Jezuitského rádu. Noviciát absolvoval vo Viedni a po jeho dokončení v roku 1695 pokračoval v štúdiach na Trnavskej univerzite, kde sa venoval filozofii a teológii. Počas týchto štúdií už pracoval ako učiteľ v Skalici.

Po dokončení univerzitného vzdelania zostal aj naďalej pôsobiť na akademickej pôde. Na Trnavskej univerzite, jeho alma mater, vyučoval gramatiku, syntax, rétoriku. V Prešove vyučoval poetiku a rétoriku a v Budíne poéziu. Ako prefekt prednášal dialektiku a morálku vo viedenskom Pázmáneu. Neskôr pôsobil na Košickej univerzite a v sedmohradskom Kluži.

Na svoju dobu bol Samuel Timon neobyčajne vzdelaný človek a pritom skromný vedecký pracovník. Za svoj slovenský pôvod sa nikdy nehanbil a hrdo sa hlásil za Slováka, za čo sa mu mnohokrát dostalo posmeškov od jeho maďarských spolubratov. Napríklad J. Sebestin v knihe *Ki volt Anonymus?* na str. 43 píše: *„O Samuela Timona sa obávali jeho spolubratia (Maďari), že nakoniec aj v Jupiterovi objaví jedného z predkov Slovákov".*

Dielo

Jeho najvýznamnejším dielom je *Imago antiquæ Hungariæ* (*Obraz starého Uhorska*, 1733), v ktorom položil základy kritickej historiografie v Uhorsku a základy prvej koncepcie slovenských národných dejín. O význame tohto diela svedčí aj to, že sa vo svojom období, spolu s jeho ďalším dielom *Imago novae Hungariae* (*Obrazy nového Uhorska*, 1734) stalo učebnicou dejepisu a zemepisu v Uhorsku. V prvom diele sa zaoberá dejinami Panónie do príchodu Maďarov a v druhom dobovému opisu Uhorska a jednotlivých žúp.

Značnú pozornosť venoval dejinám Veľkej Moravy, Svätoplukovi, Pribinovi a vierozvestom sv. Cyrilovi a sv. Metodovi, dokazovaním autochtónnosti a starobylosti Slovákov položil základy prvej koncepcie slovenských dejín. Ako prvý tiež nazval solúnskych bratov Cyrila a Metoda slovanskými apoštolmi. V časti o príchode Maďarov do Panónie vo svojej koncepcii uhorských dejín postavil proti tzv. podmaniteľskej teórii, teóriou tzv. pohostinného prijatia Maďarov na našom území, ktorá mala dokázať rovnoprávne postavenie Slovákov a Maďarov v Uhorsku. Vo svojom diele *Imago antiquæ Hungariæ* píše nasledovné:

„Skôr než podnikli Maďari tieto lúpežné výpravy, uzavreli spojenectvo so Slovákmi, obývajúcimi poriečie Moravy, Váhu, Nitry a iných riek až po Tisu, a dostali od nich, ako hneď ukážem, do užívania rovinaté oblasti Uhorska pri Dunaji... Z tohto sa dá nielen usudzovať, ale aj tvrdiť, že Maďari ponajprv nezaobchádzali zle s onými Slovanmi, ale naopak, urobili ich účastnými svojich šťastných osudov, ďalej, že v čase, keď bol tento list napísaný, neboli ešte Maďari usadení v Panónii, napokon, a to je hlavné, že nie všetky tieto oblasti patrili Moravanom, ktorí preto nijaké sídla nemohli Maďarom prepustiť, ani si neholili hlavy na maďarský spôsob. Prijali teda Maďarov pohostinne oní Slovania, o ktorých

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

sme už hovorili. Už osemsto rokov znášajú spolu všetko dobré i zlé. Spolu žijú, spolu mrú. Z potomkov slovenského národa boli mnohí povýšení do zemianskeho stavu, nadobudli si veľké majetky a stali sa zakladateľmi početných, dnes už veľmi starobylých rodov, ktoré vlasti menej berú, než jej dávajú... I najnepatrnejší poddaní tohto národa sú usilovnými roľníkmi, ktorí vo všetkom poslúchajú svojich zemepánov. Ale aj s ostatnými severnými Slovanmi žili odvtedy Maďari v mieri. Nikde sa totiž nezachovalo, že by medzi nimi a Poliakmi, Rusmi a Bulharmi bolo v neskorších rokoch prepuklo nepriateľstvo.“ (Tibenský, 1965)

Vo svojich dielach sa ďalej zaoberal etnogenézou Slovákov a poukazoval na ich starobylosť a národnú samostatnosť. Vo svojich spisoch a dielach dokazoval, že Slováci obývali územie Uhorska dávno pred príchodom Maďarov. Taktiež sa mu pripisuje autorstvo najstaršej zachovanej kroniky Košíc, pomenovanej *Cassovia vetus ac nova* (*Košice staré a nové*). Samuel Timon v Košiciach aj zomrel, a to v roku 1736.

IMAGO
ANTIQUÆ
HUNGARIÆ,
REPRÆSENTANS
TERRAS, ADVENTUS,
&
RES GESTAS GENTIS
HUNNICÆ.
Hiſtorico genere ſtrictim
perſcripta
SAMUELE TIMON,
de Soc. JESU Sacerdote.
CASSOVIÆ, typis Academicis Soc. JESU,
per Joan. Henricum Frauenheim, A. 1733.

Timonov *Obraz Starého Uhorska*

Diela:

- *Celebriorum Hungariae urbium et oppidorum topographia...* (*Topografia najvýznamnejších miest a mestečiek Uhorska*, 1702),
- *Synopsis novae chronologiæ regnorum Hungariæ* (*Nový chronologický prehľad uhorských kráľov*,1714-1715),
- *Purpura Pannonica* (*Panónske purpury*, zbierka životopisov kardinálov, ktorí sa narodili alebo boli držiteľmi biskupstiev v Uhorsku, 1715),
- *Imago antiquae Hungariæ* (*Obraz starého Uhorska*, 1733) – vtedy učebnica dejepisu,
- *Imago novæ Hungariæ* (*Obraz nového Uhorska*, 1734) – vtedy učebnica zemepisu.
- *Tibisci Ungariæ fluvii notitio Vagique ex parte* (Opis uhorskej rieky Tisy a sčasti aj Váhu, 1735)

- **http://www.9em.sk/samuel-timon-zakladatel-kritickej-uhorskej-historiografie/**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania